

Литвин О. В.,

здобувач, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ КОМПЛЕКСНОГО ОЦІНЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Анотація. У статті наведено схему оцінювання інвестиційної привабливості регіонів як основного критерію ефективності інвестиційної політики держави; розроблена покрокова рекомендація щодо комплексного оцінювання та моніторингу ефективності державної інвестиційної політики. Також здійснено дослідження взаємозв'язків між обраними групами факторів впливу на інвестиційну привабливість країни та обсягами залучених інвестицій. Розраховано гармонійні вагові коефіцієнти для визначення характеру впливу потенціалів соціально-економічного розвитку на групи областей України. На основі зазначених гармонійних коефіцієнтів здійснено факторний аналіз розвитку потенціалів областей України, згрупованих за галузевим призначенням, та охарактеризовано інвестиційну місткість кожної з наведених груп. Зроблено висновки щодо доцільності використання вдосконаленої методики комплексного оцінювання та моніторингу ефективності інвестиційної політики держави.

Ключові слова: державна інвестиційна політика, ефективність інвестиційної політики держави, інвестиційна привабливість регіонів, вагові гармонійні коефіцієнти, прямі іноземні інвестиції.

Lytvyn O. V.,

Postgraduate, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

IMPROVING METHODS OF COMPREHENSIVE EVALUATION AND MONITORING OF EFFICIENCY OF STATE INVESTMENT POLICY

Abstract. The article presents the scheme of regions' investment attractiveness evaluation as the main investment policy efficiency criterion; a turn-based recommendation as to the comprehensive evaluation and monitoring of the effectiveness of state investment policy is developed. Also, the research of relationships among the selected groups of influence factors on the investment attractiveness of the country and the volume of attracted investments is implemented. The harmonic weighting coefficients for determination of nature of the potentials impact of socio-economic development on regions of Ukraine are calculated. On the basis of the mentioned harmonic coefficients a factor analysis of the potentials development of Ukrainian regions is performed and grouped by their sectoral specialization, as well as the investment capacity of each of the groups are characterized. The conclusions are drawn about the feasibility of using of advanced methods of complex evaluation and monitoring of the investment policy efficiency of the state.

Keywords: state investment policy, investment policy efficiency, investment attractiveness of the regions, harmonic weighting coefficients, foreign direct investment.

Постановка проблеми. Проблема оцінювання ефективності реалізації державної інвестиційної політики як об'єкт науково-практичного дослідження є доволі привабливою. Однак у сучасних економічних дослідженнях науковцями та в багаточисленних звітах інвестиційних агентств пропонуються різноманітні рейтинги, застосовується широкий перелік факторів, які впливають на обсяги залучення іноземних інвестицій в економіку країни, а також характеризують ефективність державної політики у цій сфері. Разом з тим, кожна держава і територія мають свої особливості, як соціально-економічні, так і інвестиційні. Важливість тих чи інших чинників впливу на інвестиційну привабливість (як результат

інвестиційної політики держави та її територій) значно варіюється в часі, і у переважній більшості випадків метою оцінювання стають інвестиційні рейтинги територій, а не висновки відносно ефективності державної інвестиційної політики. Саме тому актуальність проблеми полягає в обґрунтуванні методики більш системного та комплексного оцінювання і моніторингу ефективності інвестиційної політики держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню процесу оцінювання ефективності реалізації інвестиційної політики держави через призму інвестиційної привабливості присвячені роботи

О. Сталінської, А. Гайдуцького, В. Гомольської, О. Носової, С. Іщук, Т. Кулініч, Т. Уманець, Г. Харламової, І. Хмарської, І. Ройзмана та І. Гришиної, В. Швеця та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є вдосконалення методики комплексного оцінювання та моніторингу ефективності інвестиційної політики держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. У цілях оцінювання ефективності державної політики в інвестиційній сфері прикладне значення має застосування економіко-математичних методів та зокрема розробка відповідних моделей, що можуть застосовуватися як для прогнозування, так і підтвердження необхідних тенденцій. Важливим постає визначення зворотного впливу факторів, які характеризують соціально-економічний розвиток країни на можливість залучення капіталу. Саме тому обґрунтовано методику дослідження взаємозв'язків між головними групами факторів впливу на інвестиційну привабливість країни та обсягами залучених інвестицій, зокрема іноземних (рис. 1). Інформаційну базу складають дані, які публікуються Державною службою статистики України, підібрані за регіонами

України. Головні взаємозв'язки встановлювалися з використанням регресійного аналізу [6, с. 357-361].

Після здійснення цього дослідження обрані показники складатимуть основу механізму підвищення ефективності реалізації державної інвестиційної політики України. Серед обраних нами факторів впливу на ефективність інвестиційної політики держави визначені 4 групи показників. Це загальноєкономічні, кадрові, інвестиційні та інноваційні параметри. На основі цих показників можна здійснювати прогнозування обсягів та структури потенційно залучених коштів у залежності від того, на який потенціал більше орієнтується іноземний інвестор. Також ці показники з використанням нескладних методик оцінювання інвестиційної привабливості дозволять формувати рейтинги областей та територій держави.

Логіка оцінювання інвестиційної привабливості як головної мети ефективної реалізації державної політики в аналізованій сфері складається з шести етапів, зображених на рис. 2. Так, на першому етапі інвестору пропонується здійснити огляд міжнародних рейтингів, виокремити для себе позитивні та негативні фактори для інвестування. Після цього інвестор здійснює підтвердження своїх намірів щодо вкладення коштів в економіку держави. Якщо рішення

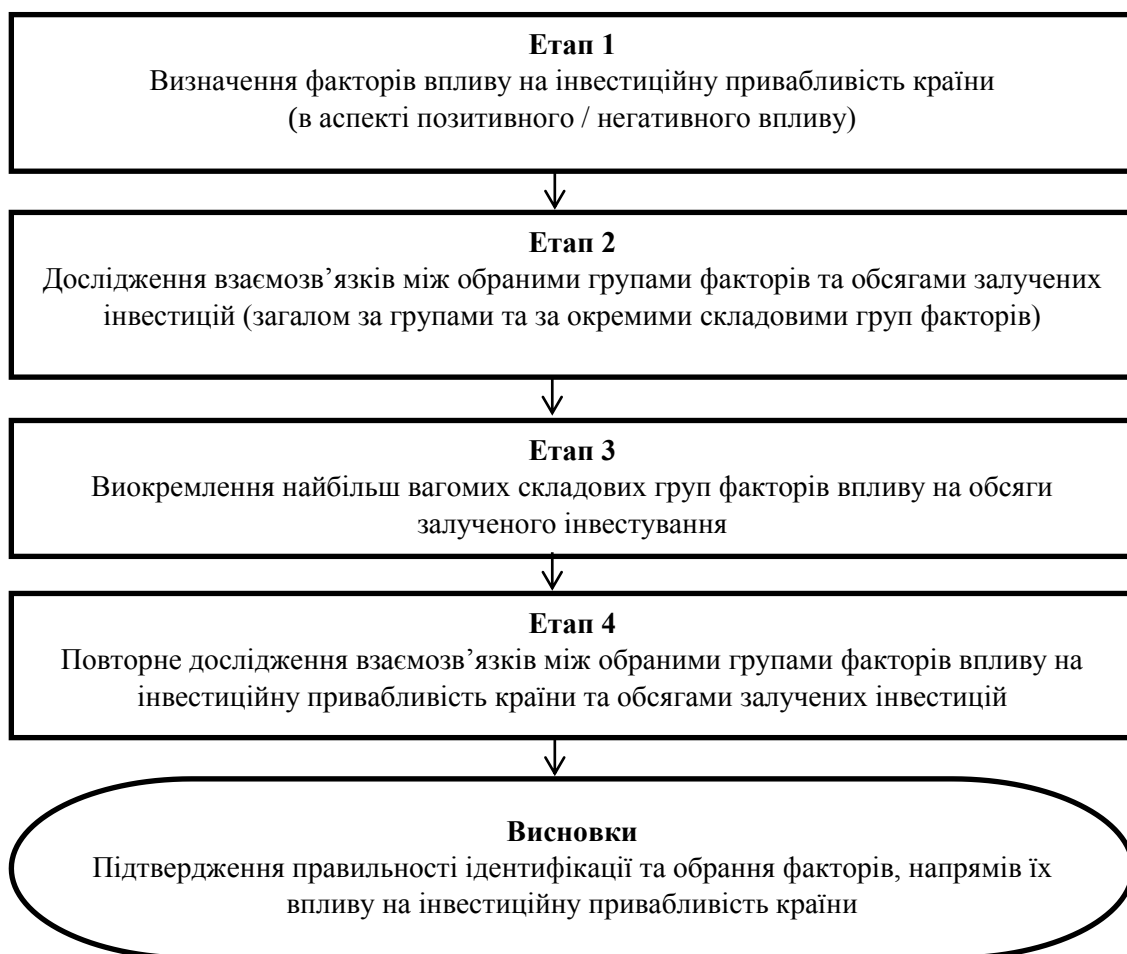

Рис. 1. Етапи процесу дослідження взаємозв'язків між обраними групами факторів впливу на інвестиційну привабливість країни та обсягами залучених інвестицій

негативне, тоді пропонується переглянути критерії визначення позитивних та негативних факторів для інвестування.

На другому етапі здійснюється збір статистичних даних, із використанням офіційних джерел. Для

зручності розрахунків та економії часу нами рекомендується використовувати обрані групи показників (див. вище), що попередньо емпірично підтверджені як такі, що мають найбільший вплив на обсяг залучення інвестицій [5, с. 233-235; 6, с. 361].

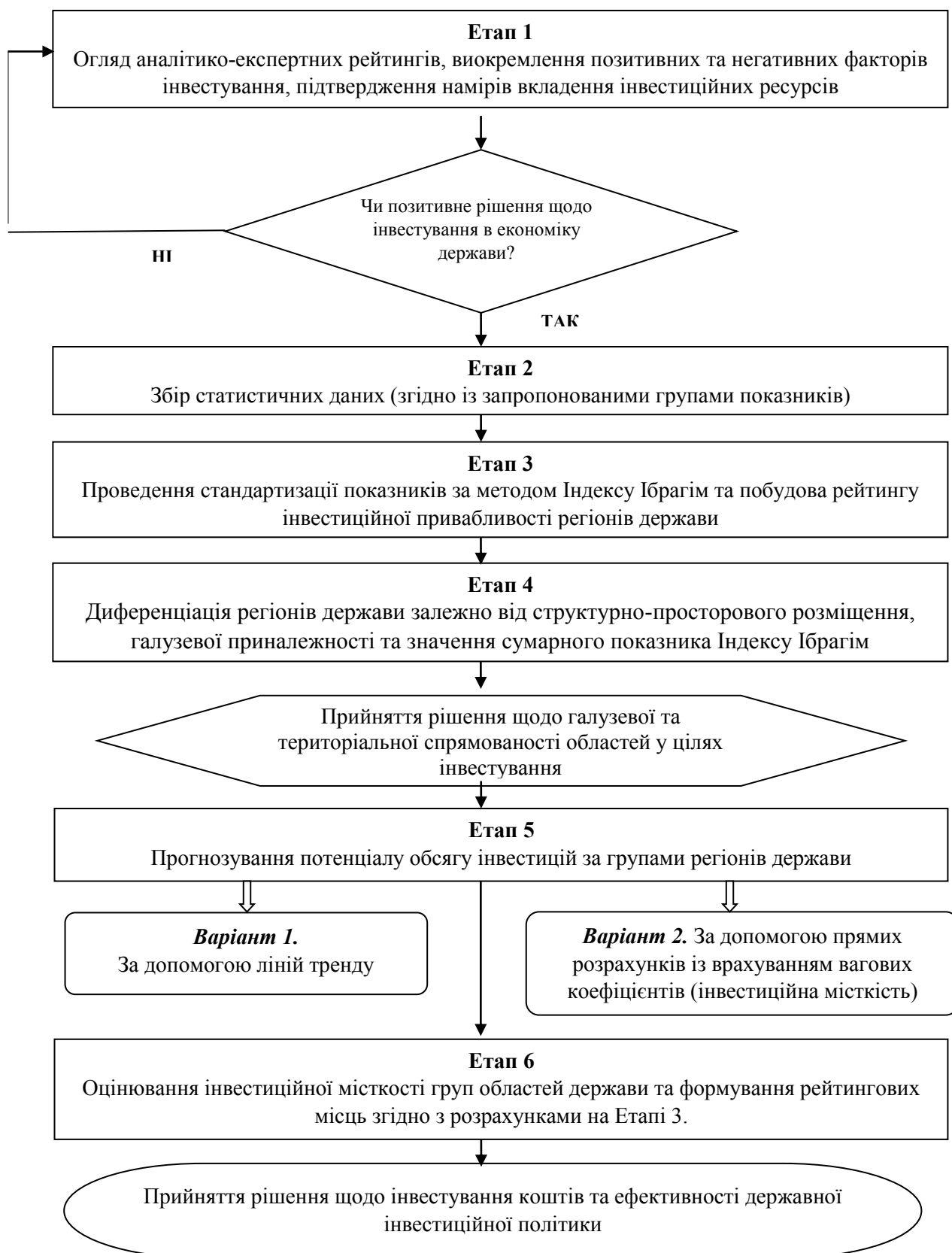

Рис. 2. Структурно-логічна схема оцінювання інвестиційної привабливості регіонів та ефективності інвестиційної політики держави

Після того, як остаточно визначено множину змінних, які характеризують інвестиційну привабливість і є узгодженими між собою, необхідно провести їх нормалізацію. Для цього на третьому етапі пропонується застосування методу Індексу Ібрагім [3]. Метод Індексу Ібрагім дозволяє використовувати повторну стандартизацію без утрати статистичної значущості розрахунків. Із його допомогою розраховується загальний індекс рейтингу, який підтверджує оцінки інвестиційної привабливості областей держави за досліджуваний період із врахуванням часових змін [4, с. 188-189].

Четвертий етап дослідження зорієнтований на територіальне та галузеве уточнення інвестиційних намірів вкладника коштів. Пропонується здійснювати розподіл областей України в залежності від їх територіального розміщення та галузевої приналежності й визначати рейтингові позиції за допомогою сумарного значення Індексу Ібрагім. На цьому етапі описується сучасний економічний стан розвитку регіонів, а також визначаються сильні та слабкі сторони розвитку регіональних економік [4, с. 189].

Визначивши необхідні напрямки інвестування у галузевому та територіальному аспектах, інвестор зможе спрогнозувати обсяги інвестицій, потенційно спроможних залучити обрані області України. На п'ятому етапі здійснюється прогнозування даних одним або обома способами: за допомогою рівняння регресії та лінії тренду або з використанням методики, що враховує вагові коефіцієнти. На нашу думку, другий метод більш практичний, оскільки вагові коефіцієнти забезпечують розподіл міри зацікавленості інвестора у відповідному потенціалі економіки України. Також вагові коефіцієнти є корисним інструментом для розрахунків інвестиційних можливостей регіонів та окремих територій країни. Значення цих коефіцієнтів допомагають коригувати надходження іноземного капіталу з урахуванням сильних сторін областей та за загальними показниками менш інвестиційно привабливих регіонів держави.

Обрані нами показники чотирьох потенціалів групуються за областями за їх функціональним призначенням. Для розрахунків було отримано рівняння

регресії, на основі якого було здійснене подальше прогнозування обсягів залучення інвестицій. Одним з важливих мотивів такого рішення було усвідомлення обмеженості внутрішнього інвестування та високий потенціал залучення зовнішніх інвестицій у цілях забезпечення подальшого соціально-економічного розвитку України та її територій. В результаті отримане наступне рівняння регресії:

$$ПІІ = 154,030 - 2,135 * x_1 - 10,160 * x_2 + 0,340 * x_3 - 0,270 * x_4 + 1,524 * x_5 + 0,091 * x_6 - 4,283 * x_7 + 0,073 * x_8 + 0,058 * x_9 + 0,023 * x_{10} - 0,804 * x_{11} - 8,440 * x_{12}, \quad (1)$$

де x_1 – кількість організацій, які виконують наукові дослідження та технічні розробки; x_2 – обсяг впроваджених інноваційних процесів; x_3 – чисельність науковців; x_4 – чисельність кандидатів економічних наук; x_5 – чисельність докторів економічних наук; x_6 – чисельність економічно активного населення; x_7 – рівень безробіття; x_8 – інвестиції в основний капітал; x_9 – інвестиції в нематеріальні активи; x_{10} – валовий регіональний продукт; x_{11} – обсяг імпорту; x_{12} – обсяг роздрібної торгівлі підприємств.

Пропонованою нами методикою підібрані за групами значення показників почергово підставляються у формулу 1 у декілька етапів. Спочатку множитьсja кожен із складових потенціалів на відповідні коефіцієнти регресії, а потім сумуютьсja отримані значення за потенціалами. Таким чином отримується значення чотирьох потенціалів інвестиційної привабливості за областями держави, згруповані за галузевим призначенням.

Отримані значення за потенціалами сумуютьсja та множатьсja на коригуючі коефіцієнти. Останні були підібрані на основі спеціальних досліджень протягом 2005-2015 рр. шляхом геометричного агрегування та гармоніювання з економічними процесами (рівноважне значення суми коефіцієнтів за горизонталлю та вертикаллю дорівнює 2) (табл. 1)

Коефіцієнти, подані у табл. 1, показують, у якій мірі представлений той чи інший потенціал у кожній із чотирьох груп областей. Також з їх допомогою визначається ступінь впливу кожного з потенціалів на прогнозований обсяг прямих іноземних інвестицій.

Таблиця 1

Зміни гармонійних вагових коефіцієнтів для визначення характеру впливу потенціалів соціально-економічного розвитку на групи областей України у 2005-2015 рр. (розраховано автором)

Групи областей	Потенціали				Сума	Відхилення від норми
	науковий	інвестиційний	економічний	трудоий		
Аграрна	0,5	0,78125	0,5	0,46875	2,25	+0,25
Аграрно-індустріальна	0,65625	0,625	0,40625	0,3125	2	0,00
Індустріально-аграрна	0,5625	0,28125	0,5625	0,5	1,906	-0,094
Індустріальна	0,40625	0,25	0,59375	0,71875	1,969	-0,031
Сума	2,125	1,9375	2,0625	2	8,125	+0,125
Відхилення від норми	+0,125	-0,0625	+0,0625	0	+0,125	X

Зауважимо, що чим вищий коефіцієнт, тим гірше розвинутий потенціал та менше представлений у формуванні інвестиційної привабливості областей держави. Таким чином саме і визначаються пріоритетні напрямки для розвитку відповідного потенціалу в певній групі областей.

За даними табл. 1, аграрна група областей у повній мірі забезпечена економічно активним населенням, що позитивно впливає на можливий розвиток профільної галузі групи областей (значення гармонійного коефіцієнта для економічного потенціалу складає 0,5). Інвестиційні можливості сільського населення є недостатні, особливо у порівнянні з міським населенням, що ускладнює реалізацію інвестиційного потенціалу (0,78125) держави. Науково-технічний розвиток та економічний потенціал знаходяться майже на одному рівні й однаково впливають на обсяги інвестицій у зазначену групу областей. Так само використовуються й інші потенціали. Щодо зміни відповідного коефіцієнта, то при виборі аграрної групи областей фахівці органів державного управління можуть надати більший пріоритет якомусь із зазначених потенціалів та прорахувати, як вплине ця зміна на обсяги залучених ПП у дану групу. При цьому іноземний інвестор буде бачити, наскільки підвищилась (знизилась) інвестиційна привабливість аграрної групи областей відносно зміни притоку інвестицій за допомогою розкриття та покращення реалізації відповідного потенціалу.

Для аграрно-індустріальної групи областей України найбільший потенціал відображається у трудовому (0,3125) та дещо більше, ніж в аграрній групі, економічному потенціалі (0,40625). Так, незважаючи на значний офіційний рівень безробіття, населення здатне реалізувати себе у сільському господарстві. Слабкі сторони тут виявляються в науково-технічному розвитку (0,65625) та інвестиційній активності (0,625). Для покращення можливостей щодо залучення іноземних інвестицій необхідно сприяти розвитку наукової сфери, зокрема підвищувати обсяги розробки, виконання і впровадження науково-дослідних робіт. Також пропонується звертати увагу на обсяги торговельної діяльності та можливості підвищення обсягів валового регіонального продукту, що є складовою економічного потенціалу областей.

Для індустріально-аграрної групи областей нашої держави показники вагових коефіцієнтів свідчать про достатньо високий інвестиційний потенціал, тобто достатні обсяги внутрішнього інвестування за показниками капітальних інвестицій (один з найменших коефіцієнтів із всіх чотирьох груп згідно з табл. 1, значення якого становить 0,28125) та врівноважений розвиток інших трьох потенціалів. Тому, на нашу думку, критичних проблем щодо врівноваження потенціалів ця група регіонів не має.

В індустріальній групі областей України найнижчий показник в інвестиційному потенціалі (високий рівень капітальних інвестицій у промисловій сфері) (0,25), тобто це є найсильніша сторона у даній групі областей і не потребує додаткової уваги. Найбільшої уваги потребує трудовий потенціал (0,71875),

оскільки, незважаючи на високу зайнятість населення в даних областях, рівень соціального захисту робочого класу потребує посилення. Проблеми розвитку трудового потенціалу провокують нездатність досягнути можливі й бажані грошові надходження в індустріальну групу областей. Достатньо сильною стороною є науковий потенціал (0,40625) цієї групи. Завдяки великій кількості підприємств, особливо важкої промисловості, на території областей індустріальної групи, існують значні можливості щодо дослідження та впровадження нових технологій виробництва. Зрозуміло, що науковий потенціал як найбільш перспективний для іноземного інвестора, особливо у поєднанні з важкою промисловістю, здатний залучити найбільший обсяг іноземного капіталу в цю групу областей. Однак без належної участі Луганської та Донецької областей іноземні інвестиції у будь-яких обсягах на сьогодні є під загрозою.

Розглядаючи показники гармонійних вагових коефіцієнтів, які можемо підсумувати (рівноважне значення дорівнює 2), можна зробити наступні висновки. Представникам регіональних та місцевих органів влади в аграрній групі областей України необхідно звернути увагу на розвиток інвестиційного потенціалу, а в індустріально-аграрній та індустріальній групах необхідно врівноважити використання потенціалів за допомогою гармонізації між трудовим, економічним та науковим потенціалами. Аналізуючи табл. 1 у розрізі потенціалів в загальнодержавному плані, видно: гармонізації потребують науковий (2,125) та економічний (2,0625) потенціали в аспекті груп областей за їх галузевим спрямуванням. Тобто їх показники потребують зменшення у вагомості коефіцієнтів, що, відповідно, допоможе покращити функціонування трудового та інвестиційного потенціалу.

Розрахувавши середнє значення між найбільш активними та найменш активними областями України, статистично встановлено, що трудовий потенціал в Україні використовується у повному обсязі. Сумарно його значення за групами областей дорівнює 2 і складає норму. Покращення реалізації потребує економічний потенціал, оскільки у сукупності Україна має значні можливості для збільшення регіонального продукту на душу населення. За даними табл. 1 відхилення від норми за економічним потенціалом у державі становить +0,0625. Стосовно наукового потенціалу (+0,125), то відмічаємо найбільше значення недостатності розкриття та використання його можливостей із усіх чотирьох потенціалів. При цьому можливості покращення роботи інноваційного потенціалу є значні на всій території України, що додатково зможе приваблювати іноземних інвесторів.

Стосовно відхилень за групами областей України, то за даними табл. 3.9 можемо стверджувати, що аграрна група областей має скриті резерви та недоотримує іноземного капіталу через недостатнє використання інвестиційного потенціалу групи, а саме: існує необхідність підвищити обсяги капітальних ін-

вестицій, зокрема в нематеріальні активи. Відхилення від норми загального показника гармонійних вагових коефіцієнтів у цій групі становить +0,25.

Аграрно-індустріальна група областей України отримує ППІ згідно зі своєю інвестиційною місткістю. Тобто недостатнє функціонування двох потенціалів (наукового та інвестиційного) перекривається показниками економічного та трудового (відхилення відсутнє) потенціалів. Це означає, що розвиток сільського господарства та невисокий розвиток індустріального сектора, за рахунок яких група отримує необхідні обсяги ВРП та соціальний рівень розвитку, є достатніми для залучення ППІ та не потребує на даному етапі активного інноваційного провадження та значних капіталовкладень в індустріальний сектор.

Індустріально-аграрна група областей як одна з найбільш інвестиційно привабливих за рахунок інвестиційного потенціалу залучає достатній обсяг ППІ. За рахунок незначних відхилень усі чотири потенціали цієї групи функціонують злагоджено. Індустріальна група областей має значно меншу інвестиційну місткість, ніж до цього прийнято було вважати. Найбільш критичними показниками даної групи областей є значення показників трудового потенціалу, що відповідно, не перекривається навіть інвестиційним потенціалом. Відповідно, низька соціальна забезпеченість населення з часом сприятиме значному зменшенню обсягів ППІ.

Для отримання прогнозних значень обсягу залучених ППІ із врахуванням інвестиційної місткості груп областей України необхідно підсумувати отримані результати шляхом множення коефіцієнтів на значення потенціалів в аспекті груп областей та додати до вільного члена регресії (див. формулу 1).

Однак, як у будь-яких економічних розрахунках, необхідно враховувати похибки, які виникають в результаті обчислення прогнозних значень (похибки регресії). Похибки були усереднені методом геометричної середньої з визначенням їх відсотку у відношенні до попереднього прогнозного результату та виражені в абсолютному значенні у розрізі груп областей. Значення попереднього прогнозного результату було скореговане в меншу сторону на абсолютне значення даної похибки. Результатом цього є значення інвестиційної місткості певної групи областей України.

На останньому етапі після оцінювання інвестиційних можливостей груп областей України інвестор може повернутися до результатів складання рейтингу інвестиційної привабливості, розрахованого на третьому етапі, та розглянути рейтингові місця областей України, які входять до обраного пулу відносно інвестування.

Так, за нашими дослідженнями, найбільш сприятливі групи областей для інвестування вбачаємо аграрно-індустріального типу та західного розташування. Враховуючи воєнні дії на території Донецької та Луганської областей, найменш інвестиційно привабливими є східні області України індустріального спрямування. Під зону ризику також підпадає північна група областей, оскільки розвиток процесу

іноземного інвестування може сповільнитися. Окрім цього, внаслідок окупації АР Крим східними іноземними сусідами України, була в значній мірі втрачена можливість отримувати іноземні інвестиції у індустріально-аграрний та південний регіони України.

Для отримання більш точних розрахунків щодо прогнозних значень залучення ППІ із врахуванням інтересів іноземного інвестора та отримання для даних щодо інвестиційної місткості кожної з групи областей України пропонується здійснювати прогноз за допомогою прямих розрахунків із врахуванням вагових коефіцієнтів.

Оцінюючи реальну інвестиційну місткість груп областей України, пропонується здійснювати коригування вагових коефіцієнтів у залежності від позицій іноземного інвестора. Це дасть змогу зробити т.зв. факторний аналіз впливу зміни потенціалів груп областей України на їх інвестиційну місткість.

Вважаємо, що запропонована методика дозволяє здійснювати більш комплексне оцінювання та застосовуватися в якості моніторингу ефективності інвестиційної політики держави.

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Розроблена методика комплексного аналізу ефективності та моніторингу інвестиційної політики держави із застосуванням спеціально підібраних показників-факторів та розрахованих гармонійних вагових коефіцієнтів дозволяють комплексно оцінювати ефективність інвестиційної політики держави, яка базується на характеристиці потенціалів регіональних соціально-економічних систем та їх впливу на інвестиційну місткість областей держави з урахуванням характеристики і тенденцій подальшого розвитку об'єктів інвестування. Застосування розробленої методики забезпечує можливість прийняття органами влади більш обґрунтованих управлінських рішень у сфері державного регулювання інвестиційної діяльності, включно з врівноваженням регіональних диспропорцій надходження іноземного капіталу, а також дисбалансів соціально-економічного розвитку територій держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Економетрія : навчальний посібник / В. І. Єлейко, І. М. Копич, Р. Д. Боднар, М. Я. Демчишин. – Львів : Вид-во Львівської комерційної академії, 2007. – 352 с.
2. Ляпін Д. В. Методика розрахунку індексу інвестиційного клімату в Україні [Електронний ресурс] / Д. В. Ляпін, С. О. Москвін // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 7. – С. 3-6. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2010_7_3.
3. Методологія розрахунку Індексу Ібрагім [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.moibrahimfoundation.org/en/section/the-ibrahim-index/methodology>.
4. Новинюк О. В. Вдосконалення методики формування рейтингової оцінки інвестиційної привабливості регіонів України / О. В. Новинюк // Вісник

Одеського Національного Університету ім. І. І. Мечникова. – Т. 19. Вип. 2/4. – 2014. – С. 186-190. – (Економіка).

5. Новинюк О. В. Оцінка впливу потенціалів регіонів України на обсяги залучення прямих іноземних інвестицій / О. В. Новинюк // Фінансово-економічний розвиток України в умовах глобалізаційно-інтеграційних процесів : збірник матеріалів III всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції 28 лютого 2014 р. – Львів : Вид-во Львівської комерційної академії, 2014. – С. 232-235.

6. Новинюк О. В. Подолання регіональних дисбалансів прямого іноземного інвестування / О. В. Новинюк // Фінансові механізми та інструменти подолання дисбалансів соціально-економічного розвитку України : монографія / [за ред. д.е.н., проф. Т. Г. Васильціва]. – Розділ 7. – Львів : Вид-во Тзов “Ліга-Прес”, 2016. – С. 345-392.

7. Носова О. В. Оцінка інвестиційної привабливості України: основні підходи / О. В. Носова // Економіка і прогнозування. – 2003. – № 3. – С. 119-137.

8. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

9. Сталинская Е. Оценка инвестиционной привлекательности регионов Украины / Е. Сталинская // Економіст. – 2003. – № 9. – С. 68-69.

10. Харламова Г. О. Оцінювання привабливості об'єктів інвестування / Г. О. Харламова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 9. – С. 73-79.

REFERENCES

1. Yelejko, V. I. Kopych, I. M. Bodnar, R. D. and Demchyshyn, M. Ya. (2007), *Ekonometriia*, Vyd-vo LKA, L'viv, 352 s.

2. Liapin D. V. and Moskvina, S. O. (2010), *Metodyka rozrakhunku indeksu investytsijnoho klimatu v Ukraini*, Investytsii: praktyka ta dosvid, № 7, s. 3-6, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2010_7_3.

3. Metodolohiia rozrakhunku Indeksu Ibrahim, available at: <http://www.moibrahimfoundation.org/en/section/the-ibrahim-index/methodology>.

4. Novyniuk, O. V. (2014), *Vdoskonalennia metody formuvannia rejtynhovoї otsinky investytsijnoi pryvablyvosti rehioniv Ukrainy*, *Visnyk Odes'koho Natsional'noho Universytetu im. I.I. Mechnykova*, tom 19, vypusk 2/4, seriia Ekonomika, s. 186-190.

5. Novyniuk, O. V. (2014), *Otsinka vplyvu potentsialiv rehioniv Ukrainy na obsiahy zaluchennia priamykh inozemnykh investytsij*, *Finansovo-ekonomichnyi rozvytok Ukrainy v umovakh hlobalizatsijno-intehratsijnykh protsesiv*: zbirnyk materialiv III vseukrains'koi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii 28 liutoho 2014 r., L'viv'ska komertsijna akademiia, L'viv, s. 232-235.

6. Novyniuk, O. V. (2016), *Podolannia rehional'nykh dysbalansiv priamoho inozemnoho investuvannia*, *Finansovi mekhanizmy ta instrumenty podolannia dysbalansiv sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy*: monohrafiia, za red. d.e.n., prof. T.H. Vasylytsiva, rozdil 7, Vyd-vo Tzov “Liha-Pris”, L'viv, s. 345-392.

7. Nosova, O. V. (2003), *Otsinka investytsijnoi pryvablyvosti Ukrainy: osnovni pidkhody*, *Ekonomika i prohnozuvannia*, № 3, s. 119-137.

8. Ofitsijnyj sajт Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

9. Stalynskaia E. (2003), *Otsenka ynvestytsyonnoj pryvlekatel'nosti rehionov Ukrainy*, *Ekonomist*, №9, s. 68-69.

10. Kharlamova, H. O. (2008), *Otsiniuvannia pryvablyvosti ob'ektiv investuvannia*, *Aktual'ni problemy ekonomiky*, №9, s. 73-79.